

คอลัมน์ “จากท่าพระจันทร์ถึงสนามหลวง”

ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันพฤหัสบดีที่ 25 พฤศจิกายน 2542

## ความอ่อนแอทางการคลัง

รังสรรค์ ณะพรพันธุ์

ความอ่อนแอทางการคลังกำลังปรากฏโฉมเป็นปัญหาใหม่ของระบบเศรษฐกิจไทย และอาจกัดกร่อนศักยภาพของระบบเศรษฐกิจไทยไปอีกนานนับสิบปี ความอ่อนแอดังกล่าวนี้เป็นผลจากนโยบายการก่อกั้นสาธารณะทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบ้ำระห้ำของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย โดยที่เงินที่ได้จากการก่อกั้นสาธารณะเหล่านี้มิได้ใช้ไปในการเสริมสร้างศักยภาพในการผลิตของระบบเศรษฐกิจไทยเท่าที่ควร

การก่อกั้นสาธารณะภายในประเทศ (Internal Public Debt) เพิ่มขึ้นมากในช่วงสองปีที่ผ่านมา ส่วนสำคัญเป็นผลจากวิกฤติการณ์สถาบันการเงิน รัฐบาลนายชวน หลีกภัย ตรากฎหมาย 2 ฉบับ เพื่อระดมเงินไปใช้จ่ายในการแก้ไขวิกฤติการณ์สถาบันการเงิน รวมเป็นเงินทั้งสิ้น 800,000 ล้านบาท กฎหมายฉบับแรก ได้แก่ พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินและจัดการเงินกู้เพื่อช่วยเหลือกองทุนเพื่อการฟื้นฟูและพัฒนาระบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2541 ซึ่งให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินไม่เกิน 500,000 ล้านบาท เพื่อชดใช้ความเสียหายและปรับโครงสร้างแหล่งเงินทุนของกองทุนเพื่อการฟื้นฟู กฎหมายฉบับที่สอง ได้แก่ พระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงของระบบสถาบันการเงิน พ.ศ. 2541 ซึ่งให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินไม่เกิน 300,000 ล้านบาท เพื่อนำไปใช้ในการเสริมสร้างความมั่นคงของระบบสถาบันการเงินภายในประเทศ การกู้เงินตามกฎหมายทั้งสองฉบับนี้จักต้องกระทำภายในวันที่ 31 ธันวาคม 2543

ก่อนเกิดวิกฤติการณ์การเงินเอเชีย หนี้สาธารณะภายในประเทศคงค้างมียอดรวม 281,944.2 ล้านบาทเมื่อสิ้นปี 2539 ในจำนวนนี้ประมาณร้อยละ 84 เป็นหนี้รัฐวิสาหกิจที่รัฐบาลค้ำประกัน โดยที่หนี้ของรัฐบาลโดยตรงมีอยู่เพียง 44,254.3 ล้านบาท เมื่อสิ้นเดือนมิถุนายน 2542 หนี้สาธารณะภายในประเทศคงค้างเพิ่มขึ้นเป็น 846,250.2 ล้านบาท ในจำนวนนี้เป็นหนี้โดยตรงของรัฐบาล 580,652.1 ล้านบาท (ดูตารางที่ 1) โครงสร้างหนี้สาธารณะภายในประเทศเปลี่ยนแปลงไปในทางที่หนี้โดยตรงของรัฐบาลมีความสำคัญมากขึ้น

หนี้สาธารณะภายในประเทศจะมียอดคงค้างเพิ่มขึ้นอีกมากในอนาคต ส่วนหนึ่งเป็นเพราะการก่อกั้นตามกฎหมายทั้งสองที่กล่าวข้างต้นยังไม่ครบวงเงิน อีกส่วนหนึ่งเป็นเพราะ

กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ มีภาระการชำระหนี้แทนบรรดาสถาบันการเงินที่เข้าไปโอบอุ้ม โดยที่วงเงินกู้ 500,000 ล้านบาทไม่เพียงพอ ในประการสำคัญ กระทรวงการคลังมีแผนที่จะรับโอนหนี้สินและทรัพย์สินจากกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ โดยหนี้จำนวน 1.2 ล้านล้านบาทของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ จะกลายเป็นภาระของกระทรวงการคลัง (*ผู้จัดการรายวัน ฉบับวันอังคารที่ 5 ตุลาคม 2542*) แม้ว่ายอดหนี้ดังกล่าวนี้อาจลดทอนลงเมื่อมีการขายสินทรัพย์ที่กองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ถือครอง แต่คาดว่าจะลดลงได้ไม่มากนัก ด้วยเหตุนี้ จึงมีความเป็นไปได้อย่างสูงที่ยอดคงค้างของหนี้สาธารณะภายในประเทศจะไต่ระดับจนสูงกว่า 1.5 ล้านล้านบาท

ภาระหนี้สาธารณะภายในประเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างมากมายนี้เป็นผลจากความผิดพลาดในการกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงินของธนาคารแห่งประเทศไทย และความผิดพลาดในการบริหารนโยบายเศรษฐกิจมหภาค โดยเฉพาะอย่างยิ่งการยึดกุมปรัชญา 'สถาบันการเงินล้มไม่ได้' ในการกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน แม้ว่าวิกฤติการณ์การเงินปะทุและระเบิดขึ้นในยุครัฐบาลพลเอกชวลิต ยงใจยุทธ แต่ทั้งรัฐบาลนายชวน หลีกภัย และรัฐบาลนายบรรหาร ศิลปอาชา ต้องมีส่วนรับผิดชอบในฐานะที่มีได้เตรียมความพร้อมให้แก่ระบบเศรษฐกิจไทยก่อนที่จะเดินบนเส้นทางเสรีนิยมทางการเงิน (Financial Liberalization) ไม่ว่าจะเป็นการละทิ้งระบบอัตราแลกเปลี่ยนแบบตายตัว การพัฒนาตลาดเงินและตลาดทุน ความเข้มงวดในการกำหนดมาตรฐานทางบัญชี การเพิ่มประสิทธิภาพและการเปลี่ยนแปลงปรัชญาในการกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน ฯลฯ

การก่อหนี้สาธารณะเพื่อแก้ไขวิกฤติการณ์สถาบันการเงินก็ดี และการโอนหนี้ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ ไปให้กระทรวงการคลังก็ดี มีนัยสำคัญว่า การค้ำยันมิให้สถาบันการเงินล้มกลายมาเป็นภาระของประชาชนผู้เสียภาษีอากร โดยที่ยังไม่มีวี่แววว่า กระทรวงการคลังและธนาคารแห่งประเทศไทยจะเปลี่ยนแปลงปรัชญาในการกำกับและตรวจสอบสถาบันการเงิน ดังกล่าวนี้อาจมีการโอนหนี้ของกองทุนเพื่อการฟื้นฟูฯ มาเป็นหนี้สาธารณะ น่าจะถือเป็นเงื่อนไขในการประกาศละทิ้งปรัชญา 'สถาบันการเงินล้มไม่ได้' โดยหันมายึดถือปรัชญา 'สถาบันการเงินล้มได้' แทน

หนี้สาธารณะต่างประเทศเติบโตตามหนี้สาธารณะภายในประเทศด้วย ส่วนสำคัญเป็นผลจากพระราชกำหนดให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินจากต่างประเทศเพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจ พ.ศ. 2541 ซึ่งให้อำนาจกระทรวงการคลังกู้เงินจากต่างประเทศจำนวนไม่เกิน 200,000 ล้านบาท ภายในกำหนดเวลาไม่เกินวันที่ 31 ธันวาคม 2543

เมื่อสิ้นปี 2539 หนี้ต่างประเทศคงค้างของระบบเศรษฐกิจไทยมียอดรวม 90,805 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ในจำนวนนี้เป็นหนี้สาธารณะเพียง 16,805 ล้านดอลลาร์อเมริกัน คิดเป็นร้อยละ 18.6 ของหนี้ต่างประเทศคงค้างรวม ภายหลังจากที่เกิดวิกฤติการณ์การเงินเดือน

กรกฎาคม 2540 หนี้ต่างประเทศของภาคเอกชนมียอดรวมลดลง แต่หนี้สาธารณะมียอดรวมเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกัน ธนาคารแห่งประเทศไทยก็ต้องขอเงินกู้ฉุกเฉิน (Standby Arrangement) จากกองทุนการเงินระหว่างประเทศและกู้เงินจากธนาคารกลางของประเทศต่างๆ เพื่อเสริมฐานะของทุนสำรองระหว่างประเทศ ที่ปรึกษานายกรัฐมนตรีและปลัดกระทรวงการคลังเพื่อยธิบายว่าหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยมิใช่หนี้สาธารณะ เพราะธนาคารแห่งประเทศไทยรับผิดชอบในการชำระหนี้เอง มิได้เป็นภาระของงบประมาณแผ่นดิน กระนั้นก็ตาม หนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทยต้องถือเป็น 'หนี้ของแผ่นดิน' และการชำระหนี้ต่างประเทศเป็น 'ภาระของแผ่นดิน' เนื่องจากเงินตราต่างประเทศที่ใช้ชำระหนี้ต่างประเทศในท้ายที่สุดย่อมได้มาจากการส่งออกสินค้าและบริการ ซึ่งแผ่นดินไทยต้องมีภาระในการผลิต

เมื่อสิ้นเดือนมิถุนายน 2542 หนี้ต่างประเทศคงค้างของระบบเศรษฐกิจไทยมียอดรวม 80,655 ล้านดอลลาร์อเมริกัน ในจำนวนนี้เป็นหนี้ของรัฐบาล 21,987 ล้านดอลลาร์อเมริกัน (27.3%) และหนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย 11,903 ล้านดอลลาร์อเมริกัน (14.8%) หากถือว่าธนาคารแห่งประเทศไทยเป็นส่วนหนึ่งของภาครัฐบาล หนี้ต่างประเทศของธนาคารแห่งประเทศไทยต้องถือเป็นหนี้ของ 'ภาครัฐบาล' ในกรณีนี้ หนี้ต่างประเทศของ 'ภาครัฐบาล' จะมียอดรวม 33,890 ล้านดอลลาร์อเมริกัน คิดเป็นร้อยละ 42 ของหนี้ต่างประเทศคงค้างรวม (ดูตารางที่ 2)

การเพิ่มขึ้นของหนี้ต่างประเทศสร้างภาระในการชำระหนี้ รายจ่ายในการชำระหนี้ (Debt Service Payment) อันประกอบด้วยรายจ่ายในการชำระเงินต้น ดอกเบี้ย และค่าจัดการเงินกู้ (Management Fee) ซึ่งมีเพียง 9,024 ล้านดอลลาร์อเมริกันในปี 2539 เติบโตขึ้นสู่ระดับ 14,041 ล้านดอลลาร์อเมริกันในปี 2541 เฉพาะช่วง 6 เดือนแรกของปี 2542 รายจ่ายดังกล่าวนี้ยังสูงถึง 8,968 ล้านดอลลาร์อเมริกัน (ดูตารางที่ 3)

การเพิ่มขึ้นของรายจ่ายในการชำระหนี้ต่างประเทศมีผลต่ออัตราส่วนภาระการชำระหนี้ (Debt Service Ratio) อันได้แก่ อัตราส่วนระหว่างรายจ่ายในการชำระหนี้กับรายได้จากการส่งออกสินค้าและบริการ (Foreign Exchange Earnings) ในปี 2539 อัตราส่วนนี้มีเพียง 12.3% เพิ่มขึ้นเป็น 20.8% ในปี 2541 และอยู่ในระดับใกล้เคียงกันในช่วง 6 เดือนแรกของปี 2542 ข้อที่น่าสังเกตก็คือ อัตราส่วนภาระการชำระหนี้ต่างประเทศของรัฐบาลเพิ่มขึ้นจาก 2.5% ในปี 2539 เป็น 3.5% ในปี 2542 (ดูตารางที่ 3)

รายจ่ายในการชำระหนี้ต่างประเทศของระบบเศรษฐกิจไทยจะยังเพิ่มขึ้นต่อไปในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งรายจ่ายในการชำระหนี้ต่างประเทศของรัฐบาล เนื่องจากหนี้ต่างประเทศที่รัฐบาลก่อขึ้นในระหว่างปี 2540-2542 และที่จะก่อต่อไปในปี 2543 ส่วนใหญ่ยัง

ไม่ถึงกำหนดชำระ นอกจากนี้เห็น ต่างประเทศของภาคเอกชนจำนวนมากที่มีการประนอมหนี้จะถึง กำหนดการชำระหนี้ในอนาคตเช่นกัน

หากการก่อหนี้สาธารณะภายในประเทศ เพื่อแก้ไขวิกฤติการณ์สถาบันการเงิน เกิดจากภาวะจำยอม และมีจากกล่าวโทษรัฐบาลนายชวน หลีกภัยได้ทั้งหมด การก่อหนี้สาธารณะ ต่างประเทศนับตั้งแต่ปี 2541 เป็นต้นมา ต้องถือเป็น 'ฝีมือ' ของรัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์ โดยที่ มีโอกาสปฏิเสธความรับผิดชอบได้

ประพัตติกรรมของรัฐบาลนายชวน หลีกภัย ส่อให้เห็นว่า การก่อหนี้ต่างประเทศ ของรัฐบาลมีเพียงเพื่อดึงเงินตราต่างประเทศเข้าประเทศ โดยไม่คำนึงว่า โครงการที่ใช้เงินกู้เหล่านี้ ก่อประโยชน์สุทธิแก่สังคมเศรษฐกิจไทยโดยส่วนรวมหรือไม่ โครงการเงินกู้บางโครงการไม่มีความ จำเป็นต้องใช้เงินตราต่างประเทศ หากรัฐบาลเห็นว่า โครงการเหล่านี้เป็นประโยชน์ ก็น่าจะจัดสรร งบประมาณแผ่นดิน ด้วยการตัดทอนงบประมาณส่วนอื่น รัฐบาลพรรคประชาธิปัตย์จะให้ อรรถาธิบายแก่ราษฎรได้อย่างไรว่า เหตุใดจึงต้องกู้เงินจากต่างประเทศมาทำวิจัย และเหตุใด การบูรณะเบี่ยงและปรับปรุงบาทวิถีในกรุงเทพฯ จึงต้องอาศัยเงินกู้ต่างประเทศ รัฐบาลพรรค ประชาธิปัตย์ใช้เงินกู้ต่างประเทศจำนวนมากในการว่าจ้างบริษัทที่ปรึกษาและผู้ชำนาญการ ชาวต่างประเทศในการศึกษาวิจัยและให้ปรึกษาในการ 'ปรับโครงสร้าง' ด้านต่างๆ ข้อเท็จจริง ปรากฏว่า บรรดาบริษัทที่ปรึกษาและผู้ชำนาญการชาวต่างประเทศเหล่านี้หาได้มีความรู้เกี่ยวกับ เมืองไทยไม่ และในหลายต่อหลายกรณี ก็ใช้วิธีการทำสัญญาว่าจ้างนักวิชาการไทยอีกทอดหนึ่ง (subcontracting) โดยบริษัทที่ปรึกษาและผู้ชำนาญการชาวต่างประเทศทำตัวเป็น 'เลือนอนกิน' ที่ทำหน้าที่เก็บ 'ค่านายหน้า' ในประการสำคัญ ข้อเสนอแนะทางนโยบายจากรายงานการศึกษา วิจัยเหล่านี้ส่วนใหญ่ปรากฏในงานศึกษาวิจัยก่อนหน้านี้นี้มาแล้ว เพียงแต่รัฐบาลในอดีตที่เป็นมา ไม่มีความกล้าหาญทางจริยธรรมในการนำข้อเสนอแนะทางนโยบายไปดำเนินการเท่านั้น

การดูดซับส่วนเกินทางเศรษฐกิจจากโครงการเงินกู้ต่างประเทศปรากฏอย่าง แพร่หลาย พรรคร่วมรัฐบาลทุกพรรคต่างแย่งชิงเงินกู้ต่างประเทศไม่ต่างจาก 'หมาแย่งกระดูก' โดยที่ผู้นำพรรคประชาธิปัตย์จำเป็นต้อง 'แบ่งเค้ก' ให้แก่พรรคร่วมรัฐบาลอย่างทั่วถึง เพื่ออ้าง เสถียรภาพของรัฐบาล ข้าราชการก็มีโอกาส 'หากิน' กับโครงการเงินกู้ต่างประเทศด้วย กระทรวง ทบวงกรมต่างๆ พากันแย่งชิงโครงการเงินกู้ต่างประเทศ นักการเมืองและข้าราชการบางภาค ส่วนต่างสำเร็จสำราญในการใช้เงินกู้ต่างประเทศ โดยที่ภาระการชำระหนี้ตกแก่ทวยราษฎร ในสภาพการณ์ที่ โครงการเงินกู้ต่างประเทศมีลักษณะเป็นโครงการ 'หากิน' เช่นนี้ สาธารณชน ยิ่งมีโอกาสคาดหวังประโยชน์จากโครงการเหล่านี้ได้ การทุจริตและการประพัตติมิชอบในโครงการ เงินกู้มีชาวานับเป็นตัวอย่างของความช้อนี้ แม้เมื่อสำนักงานตรวจเงินแผ่นดินตรวจสอบพบ

ความไม่ชอบมาพากล (มติชน ฉบับวันที่ 13 กันยายน 2542) ก็ไม่ปรากฏว่า รัฐบาลพรรคประชาธิปไตยกระตือรือร้นในการแก้ไข

ผู้นำพรรคประชาธิปไตยมักจะมีพร่ำกล่าวถึง 'วินัยทางการคลัง' แต่การก่อกวนนี้ สาธารณะต่างประเทศโดยปราศจากความเข้มงวดในการกลั่นกรองโครงการ และโดยไม่ให้ความสำคัญสำคัญกับประสิทธิภาพในการใช้เงินกู้ นับเป็นตัวอย่างพื้นฐานของการขาดวินัยทางการคลัง ในเมื่อเงินกู้ต่างประเทศต้องชำระคืนด้วยเงินตราต่างประเทศ และเงินตราต่างประเทศในท้ายที่สุดได้มาจากการส่งออกสินค้าและบริการ การก่อกวนนี้ สาธารณะต่างประเทศจึงมีต้นทุนที่สังคมต้องแบกรับในประการสำคัญ เป็นต้นทุนที่ตกแก่ชนรุ่นหลัง โครงการที่ใช้เงินกู้ต่างประเทศจึงต้องมีการประเมินประโยชน์ที่สังคมได้รับอย่างเข้มงวด โดยที่โครงการที่สมควรใช้เงินกู้ต่างประเทศควรจะมีผลในการเพิ่มการสะสมทุนในระบบเศรษฐกิจ มีผลในการเพิ่มศักยภาพและประสิทธิภาพในการผลิต และมีผลในการเพิ่มพูนความสามารถในการหารายได้ในรูปเงินตราต่างประเทศ แต่การกู้เงินจากต่างประเทศเพื่อ 'แบ่งกันกิน' ในหมู่พรรคร่วมรัฐบาล โดยไม่คำนึงถึงต้นทุนของเงินกู้ย่อมมีอาจก่อเหตุให้มีการใช้เงินกู้ในทางที่เป็นประโยชน์สูงสุดแก่สังคมเศรษฐกิจไทยได้

หนี้สาธารณะของรัฐบาลไทย ทั้งภายในและภายนอกประเทศกำลังไต่ไปสู่ระดับมากกว่า 50% ของรายได้ประชาชาติ การชำระหนี้สาธารณะกำลังกลายเป็นภาระทางการคลังอันหนักอึ้ง ใช้จ่ายในการชำระหนี้สาธารณะซึ่งมีเพียง 44,852.3 ล้านบาทในปีงบประมาณ 2538 เพิ่มขึ้นเป็น 79,006.6 ล้านบาทในปีงบประมาณ 2543 ใช้จ่ายในการชำระหนี้สาธารณะเมื่อเทียบกับงบประมาณรายจ่ายรวม ถีบตัวจาก 6.2% ในปีงบประมาณ 2538 เป็น 9.2% ในปีงบประมาณ 2543 (ดูตารางที่ 4)

ในเวลาไม่ช้าไม่นานนัก ภาระการชำระหนี้สาธารณะจะขึ้นสู่ระดับสูงกว่าร้อยละ 20 ของงบประมาณรายจ่ายรวม ถึงเวลานั้น รัฐบาลต้องเผชิญกับข้อจำกัดทางการคลังที่ร้ายแรง

ว่าจำเพาะภาระการชำระหนี้ต่างประเทศ ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ซึ่งในปัจจุบันอยู่ในระดับ 20% ของรายได้จากการส่งออกสินค้าและบริการ (ดูตารางที่ 3) ในอนาคตจะถีบตัวสูงกว่า 20% รายได้จากการผลิตเพื่อการส่งออกแทนที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาสังคมเศรษฐกิจไทยได้อย่างเต็มที่ กลับต้องกันเงิน 20-30% สำหรับการชำระหนี้ ในสภาวะการณ์ดังกล่าวนี้ การชำระอัตราดอกเบี้ยโตทางเศรษฐกิจในระดับสูงยากที่จะเป็นไปได้ เว้นแต่จะได้รับความเมตตาจากพระสยามเทวาริราช

ระบบเศรษฐกิจไทยกำลังเผชิญกับความอ่อนแอทางการคลัง หากการส่งออกไม่สามารถฟื้นตัวในเวลาอันรวดเร็วและขยายตัวในอัตราสูง วิกฤติการณ์หนี้ต่างประเทศและวิกฤติการณ์การคลังย่อมก่อตัวขึ้นได้ ถึงเวลานั้น ใครเล่าจะรับผิดชอบ หากมิใช่พรรคประชาธิปไตย ขวณ หลีกภัย และธารินทร์ นิมมานเหมินท์

**ตารางที่ 1**  
หนี้สาธารณะภายในประเทศคงค้าง  
สิ้นปีปฏิทิน 2539-2542  
(ล้านบาท)

สิ้นปีปฏิทิน	หนี้ของรัฐบาล	หนี้ที่รัฐบาลค้ำประกัน	รวม
2539	44,254.3	237,689.9	281,944.2
2540	31,755.0	247,259.1	279,014.1
2541	426,927.9	255,696.1	682,624.0
2542 (สิ้น มิ.ย.)	580,652.1	265,598.1	846,250.2

**ที่มา** ธนาคารแห่งประเทศไทย  
**หมายเหตุ** หนี้ที่รัฐบาลค้ำประกันคลุมเฉพาะหนี้รัฐวิสาหกิจ

**ตารางที่ 2**  
หนี้ต่างประเทศคงค้างของระบบเศรษฐกิจไทย  
สิ้นปีปฏิทิน 2539-2542  
(ล้านดอลลาร์อเมริกัน)

ประเภท	2539	2540	2541	2542 (มิถุนายน)
1. หนี้สาธารณะ	16,805	17,166	20,290	21,987
2. หนี้ของธนาคารแห่งประเทศไทย	-	7,157	11,204	11,903
3. หนี้เอกชน	73,731	69,093	54,666	46,765
รวม	90,536	93,416	86,160	80,655

**ที่มา** ธนาคารแห่งประเทศไทย

### ตารางที่ 3

รายจ่ายในการชำระหนี้ต่างประเทศของระบบเศรษฐกิจไทย  
ปีปฏิทิน 2539-2542  
(ล้านดอลลาร์อเมริกัน)

ประเภท	2539	2540	2541	2542 (มิถุนายน)
1. รายจ่ายในการชำระหนี้ต่างประเทศ (รวมภาครัฐบาลและภาคเอกชน)	9,024	11,630	14,041	8,968
2. รายได้จากการส่งออกสินค้าและบริการ	73,497	74,431	67,281	46,425
3. เงินสำรองระหว่างประเทศ	38,725	26,968	29,536	31,434 (สิ้น ม.ย.)
4. อัตราส่วนภาระการชำระหนี้ (%)	12.3	15.6	20.8	19.3
4.1 ภาครัฐบาล	2.5	2.6	3.2	3.5
4.2 ภาคเอกชน	9.8	13.0	17.6	15.5

ที่มา ธนาคารแห่งประเทศไทย

### ตารางที่ 4

งบประมาณในการชำระหนี้สาธารณะ  
ปีงบประมาณ 2538-2543  
(ล้านบาท)

ปีงบประมาณ	งบประมาณ การชำระหนี้สาธารณะ	งบประมาณแผ่นดินรวม	%
2538	44,582.3	715,000.0	6.2
2539	48,203.1	843,200.0	5.7
2540	47,618.7	925,000.0	5.1
2541	45,094.0	830,000.0	5.4
2542	76,368.1	825,000.0	9.3
2543	79,006.6	860,000.0	9.2

ที่มา สำนักงานงบประมาณ